

HØJESTERETS DOM

afsagt tirsdag den 12. maj 2026

Sag 80/2025

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

E

(advokat Jane Ranum, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten på Frederiksberg den 16. februar 2023 (8607/2021) og af Østre Landsrets 11. afdeling den 1. maj 2025 (S-799-23).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Hanne Schmidt, Kurt Rasmussen, Jens Kruse Mikkelsen, Lars Apostoli og Peter Mørk Thomsen.

Påstande

Dommen er anket af E med påstand om, at statskassen skal betale 692.591,75 kr. med procesrente fra den 28. marts 2019, subsidiært et mindre beløb efter Højesterets skøn.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Es betalingskrav på 692.591,75 kr. består af 404.000 kr. i yderligere erstatning for ikke-økonomisk skade og af 288.591,75 kr. i yderligere erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Anbringender

E har anført navnlig, at anklagemyndigheden har erkendt, at der er begået fejl under efterforskningen. Fejlen er så grov, at der alene under henvisning hertil foreligger sådanne ganske særlige forhold, at der er grundlag for at fravige standardtaksterne og tilkende forhøjet erstatning for ikke-økonomisk skade.

Han er ikke blevet tilstrækkeligt kompenseret ved alene at have modtaget myndighedernes beklagende erkendelse af fejlen og takstmæssig erstatning med tillæg af 100 %. Hvis han ikke modtager yderligere kompensation, opleves det som om, at fejlen har været ”gratis” for systemet.

Han følte sig særdeles krænket og ringeagtet under straffesagens behandling. Politiet så bort fra relevante argumenter for hans uskyld, nedgjorde ham og lod hånt om hans forklaring. Han var fængslet i mere end 16 måneder i en sag, hvor politiet hele tiden lå inde med oplysninger, der pegede mere på en anden gerningsmand, som nu er efterlyst som sigtet for forbrydelsen.

Denne sag adskiller sig fra sagen afgjort ved Højesterets dom i UfR 1997.1498, idet der ikke er tale om, at det straffeprocessuelle indgreb har savnet lovhjemmel, men at der foreligger en række kvalificerende omstændigheder som følge af myndighedernes pligtforsømmelser og dispositioner.

Det er i øvrigt i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6, at hans forsvarer ikke modtog alt relevant materiale, herunder oplysninger der pegede i retning af en anden gerningsmand.

Det fulde krav på erstatning for tabt arbejdsfortjeneste er tilstrækkeligt dokumenteret, idet der foreligger skriftlig dokumentation fra hans arbejdsgiver. Anklagemyndigheden bør bære risikoen for den bevismæssige usikkerhed, der knytter sig til, hvad han faktisk ville have tjent.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at der ikke er grundlag for at forhøje det beløb, der allerede er ydet i takstmæssigt fastsat erstatning for uberettiget varetægtsfængsling.

Den samlede godtgørelse efter retsplejelovens § 1018 a, stk. 1, skal ydes i overensstemmelse med de administrativt fastsatte, årligt regulerede takster, medmindre ganske særlige forhold kan begrunde en fravigelse, jf. UfR 1997.776 H. Højesteret har fastslået, at det forhold, at en frihedsberøvelse ikke alene har været uberettiget, men har savnet hjemmel og derfor må karakteriseres som ulovlig, ikke i sig selv kan begrunde en forhøjelse i forhold til standardtaksten, jf. UfR 1997.1498 H.

Det erkendes, at politiet har begået en særdeles beklagelig fejl ved ikke at bilagere oplysningerne om en anden mulig gerningsmand ind i sagen. E er imidlertid ikke som følge heraf blevet påført en større krænkelse eller et større ubehag end det, som frihedsberøvelsen i øvrigt har medført, og som må anses for dækket af den takstmæssige erstatning, der er tillagt 100 % som følge af, at sagen angik drabsforsøg.

Der er derfor ikke grundlag for yderligere godtgørelse for ikke-økonomisk skade i anledning af den uberettigede frihedsberøvelse.

Der er ikke ført bevis for, at E har lidt et tab ud over den allerede tilkendte skønsmæssigt fastsatte erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Ifølge oplysninger fra Skattestyrelsen havde han ikke indtægter i årene forud for varetægtsfængslingen, og den ansættelseskontrakt, som blev indgået dagen før varetægtsfængslingen, indeholder bestemmelse om opgavebestemt og variabel arbejdstid mellem 0 og 37 timer pr. uge.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

E blev den 5. december 2017 anholdt, og den 6. december 2017 blev han varetægtsfængslet som sigtet for drabsforsøg. Sagen angik et opgør i bandemiljøet, hvor et større antal personer var involveret. Varetægtsfængslingen blev begrundet med bl.a., at han var udpeget som forsædepassageren i en bil, der var fotograferet ved en automatisk trafikkontrol (ATK) tæt på gerningsstedet umiddelbart efter gerningstidspunktet.

Politiet var forud for af anholdelsen E blevet gjort opmærksom på, at personen på ATK-fotoet også kunne være en anden navngiven person, men disse oplysninger blev ikke ført til rapport og ikke gjort tilgængelige for forsvareren eller retten.

Efter anklagemyndighedens påstand blev E frifundet ved byrettens dom af 15. marts 2019. Baggrunden var, at der kort tid før fremkom nye oplysninger, der gav anledning til tvivl om, hvorvidt personen på ATK-fotoet var E eller den tidligere nævnte anden person. Han blev samme dag løsladt efter at have været frihedsberøvet i 466 dage, herunder 9 dage i isolation.

E rejste krav om erstatning i anledning af den uberettigede frihedsberøvelse. Han opgjorde kravet på erstatning for ikke-økonomisk skade (tort mv.) til i alt 1.212.000 kr., svarende til en forhøjelse med 200 % i forhold til de takster, der administrativt er fastsat for erstatning ved uberettiget frihedsberøvelse. Han anførte, at sigtelsen for drabsforsøg i sig selv begrundede en forhøjelse med 100 % i forhold til standardtaksten, og at erstatningen burde forhøjes med yderligere 100 % som følge af fejl og pligtforsømmelse fra navnlig politiets side. Han krævede desuden erstatning for tabt arbejdsfortjeneste med 475.277,62 kr.

Anklagemyndigheden har delvist imødekommet erstatningskravet med 808.000 kr. for ikke-økonomisk skade. Der er herved ydet takstmæssig erstatning for frihedsberøvelsen tillagt 100 % på grund af sigtelsen for drabsforsøg. Anklagemyndigheden har erkendt, at pligten til at udfærdige rapport om tilgæede oplysninger ikke blev iagttaget under straffesagen, men anført, at dette ikke kan føre til en forhøjelse af erstatningen som krævet. Anklagemyndigheden har herudover delvist imødekommet kravet om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste med 186.685,87 kr.

Sagen angår, om der er grundlag for at forhøje Es erstatning for ikke-økonomisk skade og tabt arbejdsfortjeneste i anledning af den uberettigede frihedsberøvelse.

Erstatning for ikke-økonomisk skade

Efter retsplejelovens § 1018 a, stk. 1, har den, der har været anholdt eller varetægtsfængslet som led i en strafferetlig forfølgning, krav på erstatning for den derved tilføjede skade, såfremt vedkommende frifindes, uden at dette er begrundet i, at han findes utilregnelig. Erstatning ydes for økonomisk skade samt for lidelse, tort, ulempe og forstyrrelse eller ødelæggelse af stilling og forhold (ikke-økonomisk skade).

Det er i Højesterets dom af 24. marts 1997 (UfR 1997.776) og senest i dom af 24. november 2009 (UfR 2010.540) om godtgørelse for uberettiget frihedsberøvelse fastslået, at den samlede godtgørelse efter retsplejelovens § 1018 a, stk. 1, for posterne ”lidelse, tort, ulempe og forstyrrelse eller ødelæggelse af stilling og forhold” skal ydes i overensstemmelse med de administrativt fastsatte, årligt regulerede takster, medmindre ganske særlige forhold kan begrunde en fravigelse.

E har gjort gældende, at han oplever sig særligt krænket som følge af, at politiet under vare-tægtsfængslingen lå inde med oplysninger om, at gerningsmanden kunne være en anden end ham. Hvis ikke erstatningen forhøjes yderligere, kompenseres han ikke for de grove fejl, der er begået af myndighederne. Der foreligger efter hans opfattelse på denne baggrund ganske særlige forhold, der kan begrunde en forhøjelse i forhold til taksterne med yderligere 100 %. For Højesteret er spørgsmålet med hensyn til erstatningen for ikke-økonomisk skade herefter alene, om der som følge af fejl eller forsømmelser fra bl.a. politiets side foreligger ganske særlige forhold, der kan begrunde en yderligere forhøjelse i forhold til standardtaksterne.

Fire dommere – Hanne Schmidt, Kurt Rasmussen, Lars Apostoli og Peter Mørk Thomsen – udtaler:

Vi finder, at der ved vurderingen af, om der foreligger ganske særlige forhold, skal tages udgangspunkt i den erstatningssøgendes situation i forbindelse med frihedsberøvelsen. Der skal herunder tages hensyn til navnlig, om frihedsberøvelsen har været forbundet med særligt ubehag eller lidelse for den erstatningssøgende og til eventuelle særlige konsekvenser af frihedsberøvelsen. Det forhold, at der er begået fejl af myndighederne af betydning for frihedsberøvelsen, kan som det klare udgangspunkt ikke i sig selv begrunde en forhøjelse i forhold til standardtaksterne, jf. herved Højesterets dom af 12. september 1997 (UfR 1997.1498) og Højesterets dom af 17. oktober 2011 (UfR 2012.276).

Anklagemyndigheden har erkendt, at politiet har begået en særdeles beklagelig fejl ved ikke at lægge de modtagne oplysninger om, at personen på ATK-fotoet kunne være en anden end E, på hans sag. Vi lægger til grund, at denne fejl kan have haft betydning for frihedsberøvelsen af ham. E har i anledning af den uberettigede frihedsberøvelse som nævnt modtaget erstatning svarende til standardtaksten forhøjet med 100 % som følge af, at sagen angik en sigtelse for drabsforsøg.

I lyset af det, der er anført ovenfor om betydningen af myndighedsfejl, finder vi, at de fejl, der er begået under efterforskningen i straffesagen, ikke udgør sådanne ganske særlige forhold, der kan begrunde yderligere forhøjelse af erstatningen for ikke-økonomisk skade.

På den anførte baggrund tiltræder vi, at der ikke er grundlag for at forhøje erstatningen yderligere i forhold til standardtaksten.

Det kan ikke føre til et andet resultat, herunder en særskilt godtgørelse for krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6, at Es forsvarer ikke blev gjort bekendt med de oplysninger, der pegede i retning af en anden gerningsmand. Der er ved vurderingen heraf lagt vægt på, at det ikke kan lægges til grund, at der har været tale om en tilsigtet undladelse af at gøre forsvareren bekendt med alle oplysninger i sagen, at anklagemyndigheden har erkendt og beklaget fejlen, og at E har modtaget erstatning på 808.000 kr. for ikke-økonomisk skade.

Vi stemmer derfor for at stadfæste landsrettens afgørelse om at fastsætte erstatningen for ikke-økonomisk skade til 808.000 kr.

Dommer Jens Kruse Mikkelsen udtaler:

Jeg finder, at meget grove myndighedsfejl efter omstændighederne kan udgøre sådanne ganske særlige forhold, der kan begrunde en fravigelse af de administrativt fastsatte takster for erstatning for ikke-økonomisk skade (tort mv.) ved uberettiget varetægtsfængsling. Der er efter min opfattelse forskel på den krænkelse, man som varetægtsfængslet udsættes for ved et efterforskningsmæssigt fejlskøn eller en ekspeditionsfejl sammenholdt med den situation, hvor f.eks. en meget grov myndighedsfejl har ført til, at ikke alle relevante og væsentlige oplysninger er tilgået forsvareren og retten.

I den foreliggende sag er opfyldelse af mistankekravet som grundlag for varetægtsfængslingen af E under hele frihedsberøvelsen i 466 dage udelukkende begrundet med udpegningen af ham som den person, der på et ATK-foto var fotograferet som forsædepassager i en bil nær gerningsstedet umiddelbart efter gerningstidspunktet.

Det er ubestridt, at retten under grundlovsforhøret den 6. december 2017 alene blev præsenteret for E som mulig forsædepassager. Dette skete uanset, at to politiansatte i mails af 31. oktober og 1. november 2017 havde udpeget en navngiven anden person som et muligt bud på, hvem forsædepassageren er. Der blev imidlertid ikke udfærdiget rapport om disse to mails, som derfor ikke tilgik hverken Es forsvarer eller retten. Hertil kommer, at det efter de forklaringer, som er afgivet over for Den Uafhængige Politiklagemyndighed – og som er citeret i byrettens dom – må lægges til grund, at der forud for grundlovsforhøret blev holdt et efter-

forskningsmøde med deltagelse af politiets efterforskere og anklagerne på sagen, hvor man sammenlignede ATK-fotoet med fotografier af henholdsvis den navngivne anden person og E, og hvor man blev enige om, at billedet af E lignede personen på ATK-fotoet mest. Heller ikke denne drøftelse førte til, at forsvareren eller retten fik præsenteret den navngivne anden person som mulig forsædepassager.

Jeg finder efter en samlet vurdering, at dette udgør en så grov myndighedsfejl, der indebærer en sådan yderligere krænkelse af E, at der er grundlag for at forhøje erstatningen i forhold til standardtaksterne for uberettiget varetægtsfængsling med 100 %, således at erstatningen forhøjes med i alt 200 %.

Jeg stemmer derfor for at tilkende E yderligere 404.000 kr. i erstatning for ikke-økonomisk skade.

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet, således at det tiltrædes, at erstatningen for ikke-økonomisk skade er fastsat til 808.000 kr.

Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste

Højesteret tiltræder af de grunde, som er anført af landsretten, at E ikke har ført bevis for, at han har haft tabt arbejdsfortjeneste ud over den allerede tilkendte erstatning på 186.685,87 kr.

Konklusion

Højesteret stadfæster landsrettens dom.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.